

YTTRANDE

Dnr S2020/02841/FS

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm den 31 augusti 2020

God och nära vård – En reform för ett hållbart hälso- och sjukvårdssystem (SOU 2020:19)

Sammanfattning

SPF Seniorerna stöder flera av utredningens förslag, bland annat att

- begreppet *hemsjukvård* ska ersatts med begreppet *hälso- och sjukvård i hemmet*, och
- den enskildes inflytande över individuell plan stärks på flera punkter.

SPF Seniorerna föreslår att

- sjukvården i särskilda boenden ska anses som sjukvård i hemmet och vara likställd övrig hälso- och sjukvård,
- kommunernas medicinska kompetens höjs till samma nivå som i regionerna, eller att en organisationsförändring ger kommunerna en förstärkt medicinsk kompetens.

Allmänt

Idag betraktas människor som är 65 år och äldre alltför ofta som ett kollektiv. I framtiden ska människor istället ses som individer som är olika varandra och som med bevarad värdighet och integritet bestämmer själva om sina liv. Alla ska ses som en tillgång och allas resurser i form av kunskap och livserfarenhet bör tas tillvara på bästa sätt. Var och en kan bidra med något även när ohälsa slagit till.

Aldrig tidigare har andelen äldre varit så stor som nu. I dag utgör personer 65 år och äldre en femtedel av befolkningen. År 2030 kommer andelen ha ökat till en fjärdedel. De första vunna åren är jämförelsevis friska år. Det är först mot slutet av livet många blir bräckliga med demenssjukdom och sammansatta vårdbehov och måste få hjälp med att fungera i vardagen.

Trots alla framgångar möter vi inom SPF Seniorerna ofta frågan: Vågar jag bli gammal? Man undrar om den svenska välfärdsmodellen kan klara vård- och omsorgsbehovet hos

SPF Seniorerna

Hantverkargatan 25, Box 225 74, 104 22 Stockholm

Tel 08-692 32 50 info@spfseniorerna.se

Org nr 88 80 00-2830 Pg 607678-0 Bg 5959-0182

www.spfseniorerna.se

en växande andel äldre. Vi ser med andra ord ett antal problem och utmaningar för seniorers hälso- och sjukvård samt omsorg.

Utredningens mål och förslag adresserar en del av dessa och vår förhoppning är att tillsammans med övriga utredningar om vård och omsorg som pågår eller är avslutade ska leda till en tryggare tillvaro bättre samverkan, äldresjukvård för äldre och minska farhågorna om att vården och omsorgen inte kommer att vara tillräcklig.

4.2.3 Begreppet hemsjukvård ersätts i lagstiftning med ”hälso- och sjukvård i hemmet”

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att begreppet *hemsjukvård* ska ersättas med begreppet *hälso- och sjukvård i hemmet*.

SPF Seniorerna föreslår att även sjukvården i särskilda boenden ska anses som sjukvård i hemmet och vara likställd övrig hälso- och sjukvård.

Begreppet hemsjukvård är inte definierat vilket bidrar till en otydlighet i systemet då den hälso- och sjukvård som utförs i hemmet av kommunerna många gånger ses som en egen form av vård och tyvärr alltför ofta betraktas som en enklare vård, vilket med all tydlighet covid-19 pandemin visat att den inte är. Hemsjukvården och sjukvården i särskilda boenden är i kommunal regi i alla kommuner utom hemsjukvården i Stockholm. Kommunernas ledningsfunktion för den medicinska vården har inte tillräcklig kompetens, saknar till exempel läkare, och läkarmedverkan sker på konsultbasis från regionerna vilket gör att planering för särskilda händelser inte fungerar och att den dagliga medicinska vården ofta inte är av tillräcklig kvalitet.

Sjukvård i särskilda boenden bör förtydligas. Det är hälso- och sjukvård på samma villkor som sjukvård i regional regi och har behov av en kraftig förstärkning av den medicinska kompetensen på alla nivåer.

4.3.1 Regionen och kommuner ska samverka vid planering och utveckling av hälso- och sjukvården

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att regioners och kommuners särskilda samverkansansvar med varandra vid planering och utveckling av hälso- och sjukvård ska förtydligas.

SPF Seniorerna föreslår att kommunernas medicinska kompetens höjs till samma nivå som i regionerna, eller att en organisationsförändring ger kommunerna en förstärkt medicinsk kompetens.

SPF Seniorerna delar utredningens bedömning att kommunerna fått ett ökande åtagande som huvudman för hälso- och sjukvård sedan Ädelreformen genomfördes 1992. Kommunernas åtagande för hälso- och sjukvård och äldresjukvård på primärvårdsnivå omfattar i dag betydligt mer än vid Ädelreformens införande, sjukvård inom särskilda boenden är mycket mer krävande och komplicerad idag och alla kommuner utom en har dessutom tagit över hemsjukvården.

Behov och krav på samverkan mellan kommun och landsting/region har funnits sedan Ädelreformen infördes och gav kommunerna ett sjukvårdsansvar. En fungerande samverkan har dock varit svår att uppnå. Detta trots ett flertal försök att på olika sätt stötta och kräva en förbättring. Olika former av kommunikationslösningar, krav på kommunikation mellan vårdgivarna, digitala planeringshjälpmedel, planeringsdokument, krav på samverkansavtal med mera har inte uppnått målet: en fungerande samverkan.

SPF Seniorerna tror inte att ånyo kräva samverkan mellan kommun och region kommer att nämnvärt förbättra samverkan. För att uppnå det måste kommunernas hälso- och sjukvård förstärkas till en medicinsk kompetens med läkare i organisationen. Detta kan ske genom att alla kommuner anställer läkare, själva eller tillsammans med närliggande kommuner, att regionernas sjukvårdsansvar tas bort och kvar blir statlig sjukvård, universitets/regionsjukhus, och en kommunal närvård med primärvård och mindre sjukhus och att begreppet äldresjukvård blir accepterat i den organisationen. I första hand bör dock övervägas det förslag som en gång diskuterades i Ädelreformen, att primärvården övergår till kommunerna.

4.3.2 En gemensam plan för hälso- och sjukvård på primärvårdsnivå

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att regioner och kommuner ska för utformningen av hälso- och sjukvård på primärvårdsnivå upprätta en övergripande gemensam plan.

4.3.3 Där det bedrivs hälso- och sjukvårdsverksamhet ska det finnas de förutsättningar för samverkan som behövs för en god vård

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att där det bedrivs hälso- och sjukvårdsverksamhet ska det finnas de förutsättningar för samverkan som behövs för att en god vård ska kunna ges.

Kraven på samverkan mellan region och kommun bör öka, oavsett organisationsform.

SPF Seniorerna anser att det behövs en organisationsförändring där kommunerna får en kompetensnivå inom hälso- och sjukvård innehållande läkare, i första hand genom att primärvården i sin helhet övergår till kommunen. En gemensam plan för primärvården blir då överflödigt, men behov av en plan för samverkan mellan regional och kommunal sjukvård kvarstår.

4.4.2 Fler patienter ska ges möjlighet till en individuell plan

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att

- den kommunala hälso- och sjukvården ska omfattas av kravet på individuell plan även när den individuella planen inte initieras vid utskrivning från slutenvård, samt att
- patienter som inte får socialtjänst men har behov av stöd i samordningen i vårdprocesser som inbegriper flera olika vårdgivare ska omfattas av möjligheten att få en individuell plan.

Krav på en individuell plan för äldre med komplicerade sjukvårds- och omsorgsbehov finns redan idag. SPF Seniorerna välkomnar dock att den enskildes inflytande över denna stärks på flera punkter.

4.4.3 Den enskilde ska ges möjlighet att initiera en individuell plan

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att den enskildes önskemål om att få en individuell plan upprättad ska beaktas.

Se argumentation under 4.4.2.

4.4.5 Personcentrerat innehåll i den individuella planen

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att målet för insatserna för den enskilde ska framgå av den individuella planen.

Se argumentation under 4.4.2.

5.2.1 Varje patient ska ha möjlighet till ett patientkontrakt

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att varje patient ska ha möjlighet till ett patientkontrakt som på ett sammanhållet sätt, utifrån den enskildes behov och preferenser, presenterar patientens individuella plan med de aktiviteter och insatser som är planerade, samt att det också ska framgå vem/vilka som utgör patientens fasta vårdkontakt(er).

För de flesta äldre styrs sjukvården och omsorgen av ett flertal dokument och planer från både kommun och region. Dessa utgår inte alltid ifrån patientens önskemål och preferenser. SPF Seniorerna anser att ett patientkontrakt som det beskrivs i utredningen skulle stärka patientens inflytande över sin vård, vilket välkomnas.

6.2.1 Regioners och kommuners ansvar för medverkan i utbildning ska tydliggöra

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att det i lag ska anges att regioner och kommuner ska säkerställa att utbildning sker i den hälso- och sjukvård de ansvarar för.

SPF Seniorerna anser att kompetensbrist är en av de centrala orsakerna i den kvalitetsbrist som finns i stora delar av äldresjukvården. En skärpning av kravet på medverkan i utbildning av både kommuner och regioner välkomnas därför.

7.4.1 Obligatoriskt inrättande av valfrihetssystem inom fler vårdområden

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att det ska vara obligatoriskt för regionerna att inrätta valfrihetssystem inom fysioterapi och psykiatri.

7.7.1 Ett nytt kompletterande system för anslutning till offentligt finansierad vård i syfte att främja hälso- och sjukvård i hela landet

SPF seniorerna stöder utredningens förslag att införa ett kompletterande system för anslutningen till den offentligt finansierade vården ska införas.

8.2.2 Beskrivningssystemen behöver utredas och förändras

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att det ska utredas på vilket sätt beskrivningssystem som används inom hälso- och sjukvården behöver förändras för att underlätta och stimulera en överföring av mer vård till öppna vårdformer, och möjliggöra att vård kan ges och adekvat beskrivas på lägsta effektiva omhändertagandenivå.

För att skapa en fungerande samverkan oavsett hur den framtida organisationen av den kommunala sjukvården kommer att organiseras behövs ett ändamålsenligt och enhetligt system för beskrivning av verksamheten, enhetliga begrepp, termer, klassifikationer och en ändamålsenlig informationsstruktur för verksamhetsområden.

I detta ärende har SPF Seniorernas arbetsutskott beslutat. Martin Engman, samhällspolitisk chef, har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också sakkunnig Gustaf Bucht deltagit.

Eva Eriksson
Förbundsordförande